

ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ДЕТЕКТИВ

ВАСИЛЬ ДОБРЯНСЬКИЙ

КОЛЕКТОР

Харків
«ФОЛІО»
2024

«Сім особливо тяжких
насильницьких злочинів
скоєно протягом 35 днів».

(З поліційного звіту).

1

ЗНАХІДКА У ПАРКУ

Останнім часом проблеми насідали на Андрія Котушинського з усіх боків. Він цілий вечір просидів у барі «ПроСТО зайди» біля вокзалу. Чоловіча компанія, яку давно знав, розповідала анекдоти і вибухала реготом. Бармен Миколка й собі посміювався та підливав. Добре посиділи. І, здавалося, всі біди кудись розвіялися. Або відступили. Чоловіки розійшлися не пізно, годині о десятій вечора, бо кожен мав справи. Андрій неохоче поплентався додому. Сьогодні він випив забагато, і ноги нетвердо ступали по тротуару.

Деякі містечкові історії починаються зі сміхом, а закінчуються сльозами. На ранок мертвого Котушинського знайшов волоцюга Вітя Чомбе. Він обходив сміттярки в парку якраз о тій тонкій порі, коли зарошені ліхтарі відбилися від нападу ночі і блідо блимали в ранковому сірому туманці. Вітя Чомбе з псом Франеком жив на паливному складі лікарні. Від нього за кілометр несло потом і вугіллям. Чорне й давно немите обличчя нагадувало негритянську маску. У вугіллі чоловікові було завжди тепло — і влітку, і посеред зими. Старі лікарі у білих халатах обізвали свого бездомного пожилця Чомбе — для себе влучно, для молодих незрозуміло, але смішно. І не виганяли його.

У Віті було кілька залізних правил, яких він неухильно дотримувався. Не їсти викинуті харчі, бо одного разу так отруївся, що ледве відкачали у тій же лікарні. Не просити грошей, бо це не гідно здорового чоловіка. На прожиття він собі заробляв нехитрим клошарським промислом: збирав пет-пляшки для базарних бабок, які продають молоко, складав у ящику під дровами алюмінієві банки, що найбільше цінувались, а також зв'язував грубий картон. Зібране потім здавав на приймальні пункти. Третім правилом Віті була незламна установка: за будь-яких умов не пити в компанії. Навіть тоді, коли пити хочеться, а в кишені нема ані копійки. Він волів придушити черв'яка, який час від часу точив його печінку, вимагаючи хмільного пійла, аніж приставати до непевних товариств. І все тому, що одного разу гопники з Коцанівки, не поділивши півлітра, всунули йому під ребро викрутку. Ну й ще одне залізне правило — не хапати того, що погано лежить. Гірка практика показала, що ця спокуса приносить найбільше прикростей — від тюремних ґрат до побоїв, після яких можна не оклигати.

У Віті Чомбе було кілька постійних конкурентів, які намагались першими обігти козирні родовища парку. І головні серед них — мати і дочка Сластьони, які приїжджали у центр міста з Коцанівки на велосипедах. Цей летючий загін худих мегер у подертих панчохах без вагань перекидав урни і вибирав зі сміття найцінніше. Після Сластьон місто виглядало, як по великому буревію — на скошених моріжках, на тротуарах валялись купи непотребу, ранили око людям, що поквапом бігли до роботи.

Вітя Чомбе не любив, а коли можна висловитися сильніше, — ненавидів цих мобільних кочівниць. Повсякчас йому вчувалися їхні велосипедні дзвоники. І сторожко доглядав

за своїми, зубами рудого Франека, вигризеними дохідними місцями.

Пес зазирає йому під руки, чекаючи шматка пиріжка чи ковбаси. Йому можна, у нього шлунок цвяхи перемелює. Та раптом Франек гавкнув, аж Вітя смикнувся.

— По іклах хочеш? — замахнувся на нього. — Злякав...

Але Франек знову гавкнув, показуючи, що господар не тим переймається.

Вітя поглянув у той бік, куди гавкав пес.

На лавці сидів, опустивши голову на груди, п'яний мужик. Щось у ньому Віті не сподобалось, бо не сидять так, — всупереч природній позі. Чомбе згадав ще одне своє правило — не встрявати туди, куди тебе не просять, але гавкіт собаки збив його з пантелику. З мужиком було щось не так. І це очевидно.

Вітя залишив свої невідкладні справи і попростував по траві до лавки під цегляною стіною, що відгороджувала парк від поліції. Таке сусідство ніколи не заважало ані нічним мешканцям парку, ані поліції — вони жили практично на різних планетах і в різні пори доби. На ранок тільки прибиральниця Прокурорша знала, де і яка компанія що пила. Їй таке прізвисько дав чоловік, який усілякими методами намагався ковтнути свої «законні» сто грамів й утік від неї по задвірках. Але Прокурорша завжди його знаходила, ніби підшила йому чіп-навігатор. І тягала за собою, щоб помагав прибирати. Вітя Чомбе не раз під суворим поглядом Прокурорші перевертав у рот порожні пляшечки з медичним спиртом, купленим по аптеках молодими і спраглими гультайками. На заздирість її чоловікові. Тих пляшечок на ранок валялись цілі купи біля лавок. То можна, то він собі дозволяв, бо спирт дезінфікує всяку заразу.

Чоловік був вогкий, наче парковий ліхтар із перегорілою лампочкою. Вітя здригнувся — побачив росу на його обличчі. Від мужика віяло холодом і застиглою незворушністю. Не можуть живі люди так спати! Ані схлипу, ані подиху, ані найменшого поруху. Напився, нещасний, околів і ніхто не побачив, коли. Вітя до мертвих звик, бачив, як їх возили на каталках у морг — жертви лікарняного процесу. Потріпав по загривку Франека, заспокоюючи. Діло житейське, треба сьогоднішній промисел припиняти, бо зараз причепляться грубіяни в погонах, не відіб'єшся. Хотів повернутись і чкурнути поміж деревами, у глушину без доріжок, але помітив на грудях у мужика гумову рожеву ручку — вона стирчала прямо зі спортивної куртки. А довкола неї — мокру чорну пляму.

Лихий попутав — Вітя Чомбе не подолав зоологічного інтересу, підступив ближче. Так і є. Пришили сердегу до лавки чимось довгим, отож він так і сидить, якимось навиворіт, незвично. Пес спинився за кілька метрів й сторожко нюхав повітря. Йому теж не сподобався мертвий, і він був готовий утікати. Але наразі у Віті Чомбе спалахнула перед очима червона лампочка — якщо втекти, неодмінно знайдуть, бо це вбивство, а вбивство найлегше повісити на таких беззахисних, як він. Чого шукати інших, коли готовий злочинець перед ними?.. Втік із місця події. Дехто з полегшенням зітхне, коли Вітя перестане їм муляти очі, сяде за ґрати... Ой, а це що?

Під лавкою валявся білий папірець, бомж машинально зігнувся, підняв. На папірці було видрукувано: «Борг повернути».

2 ЦЕ КІЛЕР?..

Начальник поліції підполковник Артем Нагорняк щось таке передчував: давно у рідному місті не було подій, які б вибивались із ряду звичних. Ні, траплялись у Грушці вбивства, на це завжди лихий підштовхував людей, що втратили глузд: то одне одному ножа всуне в груди у п'яному угарі, то вріже по лобі цеглиною, то стрілить в очі картечкою. Кожен тям втрачає по-своєму, але загалом за зрозумілими сценаріями і причинами. І перша серед них — непробудне, несамовите пияцтво. Де п'янка, там і лайка, там бійка і смертовбивство. Поліція коло кожної пляшки сторожа поставити не може. Зрештою, кожен має відповідати за себе. «По їхніх ділах ви пізнаєте їх», — так, здається, говорить Євангеліє.

Підполковнику ці «діла» вже в печінках сиділи.

І раптом — убивство у парку. Із дивною запискою.

Вдосвіта прибіг у відділ замурзаний клошар із рудим, у лишayah, собакою і повідомив про мертвого на лавці. Та не просто мертвого, а заколотого довгим гострим предметом, схожим на заточений напилек. Черговий завбачливо надягнув бродязі наручники і терміново повідомив начальника поліції.

Керівник слідчого, тобто детективного підрозділу капітан Михайло Чорний першим з'явився на місці події, хутко наказав огородити стрічкою той сектор парку, де сидів убитий. Якраз люди почали ранкові пробіжки та ходіння. День усіх виводив до міста.

— Хто це в нас?.. — нахилився над мертвим експерт Ігор Ходола.

— Це в нас жмур. Натуральний, — повідомила йому втаємничена Таміла Райцес, вдихнувши на повні груди тютюнового диму — вона завжди закурювала над трупом, ніби перед важкою роботою.

— Яка розумна! — похвалив медичного експерта колега. — Я питаю: за фейсом — хто це в нас?

— Не знаю, не зустрічала, — буркнула Таміла Прокопівна і відступилась. — Обшукай, може знайдеш документи.

Ходола акуратно заліз пальцями у кишені куртки, обмацав по боках убитого і розчаровано розігнувся. Чоловік був без документів, мав тільки запальничку та пачку «Мальборо».

— Бачите, він — у домашніх капцях на голу ногу, — показав капітан й позирнув на висотки, що здіймались за парком. — Вибіг подихати свіжим повітрям або покурити...

— То ти вже, будь добрий, пішли своїх орлів на квартирний обхід, — нагодився на ті слова Нагорняк. — Він десь звідси. Легко встановимо...

— А це що таке? — потягнувся до папірця Михайло.

— Не чіпай! — стримав його Ходола і перехопив речовий доказ. — Тут можуть бути пальчики... «Борг повернутий». Що це значить?

— Агій! У філософському розумінні багато значить, — озвався позаду них всюдисущий прокурор Піонтковський — він бігав зранку на стадіоні, а це завернув на людську юрбу у парк. — Борг стосується не тільки грошей, активів, послуг, взятих у кредит. Це поняття може також вживатися у моральному плані, як ото борг дітей перед старими батьками. Чи чоловіка перед жінкою. Або навпаки... Борг — це зобов'язання, за яким настав термін виконання. У тебе, Артеме Федоровичу, щойно з'явився борг перед громадою міста, яка хоче знати, хто вбиває під носом у поліції мирних громадян.

Оте іронічне «під носом у поліції» він загнав Нагорнякові, як шпильку під ніготь. Олексій Олексійович не був би прокурором, якби не вколов колишнього підлеглого. Артем працював у прокуратурі слідчим, а потім «дезертирував», за визначенням Піонтковського, у новостворену поліцію. Тихо й несподівано подав документи на конкурс. Комісія його підтримала. Піонтковський аж окулярами кинув об стіл: кращі кадри втікають, а він нічого не знає. З того часу вони нерідко перекидалися «лагідними» фразами, ревно приглядаючи один за одним. За віком майже ровесники. До того ж, прокурор все ще позирав на київські обрії, мріючи покинути провінційну Грушку. Як же ти її покинеш, якщо будеш воювати з начальником поліції?

— Олексію Олексійовичу, у вас чудовий настрій, — похвалив його Артем. — Може одразу назвете колектора, який розправляється з боржниками?

— Версія перспективна, — похвалив його прокурор. — Але занадто очевидна...

— Якщо ви бачите kota, — оглядав гумову рожеву ручку напилка Ходола й мугикав, — що ходить, як кіт, крутить хвостом, як кіт, муркоче, як кіт, третється об ногу, то не вигадуйте дурниць — це і є котяра, а не дівка руда... Тут йдеться про борги. А боргами у нас заправляють контори, які мають... евфемістичну... назву банки. Де банка, там і склянка. Гроші пропив, прогуляв, віддавати не захотів. От і має результат...

— Який ти співучий, — фиркнула Тала. — Зранку... Дівки руді тобі ввижаються. Може — то борг честі, який не вимірюється купюрами?

— Про свою честь згадала? — грубувато підколов її експерт.

Все, почалося! Зараз почнуть перекидатися кпинами, змагатися у дотепності. Нерозлучна парочка — Мартин та Одарочка. Вони настільки звикли одне до одного, що часом забували, що не в морзі знаходяться. До речі, в трупарні Ходола й Райцес мовчать, ніби про все вже проговорено, дрімають, вкутані густим духом мертвих, а на людях прокидаються.

— Таміло Прокопівно, прикиньте — коли приблизно настала смерть? — запитав підполковник.

— Отак би мене кавалери про час побачення питали, — кахикнула цигарковим димом і усміхнулась медексперт. — Та нема. Бояться підходити. Мовляв, мадам Фуфу з моргу. Тільки ти пристаєш — та й то з тим самим питанням...

Нагорняк мовчав, чекав відповіді. Ще не було такого, щоб Райцес помилилась.

— Тобі до хвилини? Чи так?.. Навмання?..

Артем не піддався, промовчав.

— Судячи із задубіння трупа, — Таміла зглянулася й винесла свій вердикт, — штрикнули його в серце приблизно об одинадцятій вечора. Смерть настала миттєво. Не мучився, сердега... Удар, я тобі скажу, впевнений, прицільний. Били, щоб убити. Рука сильна, чоловіча. Так вправляються люди, які пройшли практику спецназу. Або тяжку школу тюрми... Пробити грудину наскрізь і загнати вістря у лавку не кожен зможе. Шукайте професіонала. Деталі надам пізніше...

— А ви що скажете, Ігорю Антоновичу? Якою рукою нанесений удар?

— Якою рукою? — перепитав чоловік і замислено оглянув рукоятку заточки. — Лівою... Так, лівою!

— Покажіть, як це було зроблено, — наполегливо попросив підполковник.

ЗМІСТ

1. Знахідка у парку	3
2. Це кілер?.....	7
3. Катастрофа з червоною рибою	14
4. Іван Кегель клянеться	25
5. «Прокол» у банку	38
6. Монацький зникає	51
7. Аліса на вітрильнику	56
8. Ще один втікач	65
9. Розбір польотів	77
10. Вітя Чомбе дивує	91
11. Малюк недоречно каже «ха-ха»	107
12. Прокляття сестри	117
13. Гонитва	126
14. Нічна засідка	139
15. Вийшло п'ять... ..	147
16. Тривожне передчуття	158
17. Кельт залишає сліди	166
18. Несподівані відкриття	174
19. Колектор іде напролом	178

20.Вітю Чомбе переслідують привиди	187
21.Кельт приїжджає на «Жигулях»	197
22.Загадковий зошит	210
23.Нічний дзвінок професора	221
24.Догхантер поспішає	227
25.Підполковник Нагорняк клянеться	232
26.Скляна вежа відбиває сонце	237
27.Політ з тераси	244